

MAKTAB PEDAGOGLARI UCHUN ELEKTRON HUJJATLAR BAZASINI YARATISH

Katta o'qituvchi, Andijon davlat texnika instituti

Yuldashev Mirzohid

Talaba, Andijon davlat texnika instituti

Abdumuxtorova Madina Alijon qizi

Email: madinaabdumuxtorova687@gmail.com

Andijon, O'zbekiston

Annotatsiya. Ushbu maqolada umumta'lim maktablari pedagoglari faoliyatida hujjatlar bilan ishlash jarayonini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Xususan, elektron hujjatlar bazasini yaratish orqali pedagoglarning kundalik ish faoliyatini yengillashtirish, hujjatlarni saqlash va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida mavjud tajribalar o'rganilib, elektron hujjatlar bazasining amaliy ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: elektron hujjatlar bazasi, pedagogik faoliyat, axborot tizimi, raqamlashtirish, ta'lim boshqaruvi.

So'nggi yillarda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoni jadal sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim sohasiga kirib kelishi nafaqat o'quv jarayonini tashkil etish, balki ta'lim muassasalarini boshqarish va pedagoglar faoliyatini tartibga solishda ham yangi imkoniyatlarni yuzaga chiqarmoqda. Umumta'lim maktablarida pedagoglar tomonidan yuritiladigan hujjatlar hajmining yildan-yilga ortib borayotgani ushbu jarayonni yanada dolzarb etmoqda.

Amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, pedagoglar o'z faoliyatida dars ishlanmalari, taqvim-mavzu rejalari, metodik ko'rsatmalar, hisobotlar va boshqa turdagi hujjatlar bilan muntazam ishlaydi. Ushbu hujjatlarning an'anaviy qog'oz shaklida yuritilishi vaqt va mehnat resurslarining samarasiz sarflanishiga sabab

bo'imoqda. Bundan tashqari, hujjatlarni saqlash va ularni izlab topish jarayonida turli qiyinchiliklar yuzaga keladi. Shu nuqtayi nazardan, maktab pedagoglari uchun elektron hujjatlar bazasini yaratish zamonaviy ta'lim tizimining muhim talablaridan biri sifatida qaralmoqda. Elektron hujjatlar bazasi pedagoglarning ish faoliyatini tizimlashtirish, boshqaruv jarayonlarini soddalashtirish va ta'lim sifati monitoringini amalga oshirish imkonini beradi. Mazkur maqolada elektron hujjatlar bazasini yaratishning nazariy asoslari, amaliy jihatlari hamda uning ta'lim jarayoniga ta'siri batafsil tahlil qilinadi.

Ta'lim muassasalarida hujjatlar bilan ishlash jarayoni muayyan me'yoriy talablar asosida olib boriladi. Biroq, an'anaviy hujjat yuritish usullari bugungi kunda pedagoglar faoliyati samaradorligini to'liq ta'minlab bera olmayapti. Qog'oz hujjatlar bilan ishlashda ularni ko'paytirish, saqlash va yangilash jarayonlari ko'p vaqt talab etadi. Elektron hujjatlar bazasini joriy etish ushbu muammolarni hal etishga xizmat qiladi. Bunday tizim orqali barcha hujjatlar yagona platformada jamlanib, ulardan foydalanish ancha qulaylashadi. Pedagoglar zarur hujjatlarni qisqa vaqt ichida topish, tahrirlash va almashish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, elektron hujjatlar bazasi maktab boshqaruv tizimini takomillashtirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ma'muriyat tomonidan pedagoglar faoliyatini monitoring qilish, hisobotlarni tahlil etish va qarorlar qabul qilish jarayoni ancha soddalashadi. Shu sababli elektron hujjatlar bazasini joriy etish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi muhim omil hisoblanadi.

Elektron hujjatlar bazasi aniq rejalashtirilgan va pedagogik jarayon ehtiyojlaridan kelib chiqib ishlab chiqilgan tuzilma asosida tashkil etilishi lozim. Amaliy tajribaga ko'ra, bunday tizim bir nechta asosiy modullardan iborat bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Jumladan, normativ-huquqiy hujjatlar moduli, o'quv-uslubiy hujjatlar moduli, hisobot va monitoring moduli hamda arxiv bo'limi.

Normativ-huquqiy hujjatlar bo'limida ta'lim jarayonini tartibga soluvchi buyruqlar, nizomlar, yo'riqnomalar va metodik ko'rsatmalar joylashtiriladi. Bu pedagoglarga amaldagi talablar bilan tez va oson tanishish imkonini beradi. O'quv-

uslubiy hujjatlar modulida esa dars ishlanmalari, taqvim-mavzu rejalari, prezentatsiyalar va baholash mezonlari saqlanadi.

Hisobot va monitoring bo'limi pedagoglarning faoliyatini tahlil qilish, o'quv jarayonining samaradorligini baholash uchun xizmat qiladi. Ushbu modul orqali o'quvchilar bilim darajasi, davomat ko'rsatkichlari va pedagogik faoliyat natijalari tizimli ravishda tahlil qilinadi. Arxiv bo'limi esa eski hujjatlarni saqlash va zarur hollarda ulardan foydalanish imkonini yaratadi.

Elektron hujjatlar bazasining muhim imkoniyatlaridan biri — hujjatlarni tezkor qidirish va filtrlash funksiyasidir. Kalit so'zlar, sana yoki hujjat turi bo'yicha qidiruv pedagoglarning vaqtini tejaydi. Shuningdek, foydalanuvchi huquqlarini belgilash orqali ma'lumotlarning xavfsizligi ta'minlanadi.

Elektron hujjatlar bazasini amaliyotga joriy etish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshirilishi lozim. Dastlab, maktabning texnik imkoniyatlari va mavjud infratuzilmasi o'rganiladi. Kompyuter texnikasi, internet tezligi va axborot xavfsizligi masalalari tahlil qilinib, tizimni joriy etish bo'yicha aniq reja ishlab chiqiladi.

Keyingi bosqichda pedagoglar uchun o'quv-seminarlar va amaliy mashg'ulotlar tashkil etiladi. Bu jarayon pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirishga xizmat qiladi. Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, pedagoglar yangi tizimning afzalliklarini anglab yetgach, undan faol foydalanishni boshlaydilar. Shuningdek, elektron hujjatlar bazasini joriy etishda ma'muriyat va pedagoglar o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish muhim ahamiyatga ega. Tizimdan foydalanish jarayonida aniqlangan kamchiliklar tezkorlik bilan bartaraf etilib, tizim doimiy ravishda takomillashtirib boriladi.

Elektron hujjatlar bazasini yaratish va undan foydalanish jarayonida qator muammolar yuzaga kelishi mumkin. Texnik nosozliklar, dasturiy ta'minot bilan bog'liq muammolar va internet tarmog'ining barqaror ishlamasligi shular jumlasidandir. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun malakali texnik mutaxassislarni jalb etish va tizimni muntazam texnik ko'rikdan o'tkazish talab etiladi.

Ma'lumotlar xavfsizligi ham muhim masalalardan biridir. Elektron hujjatlar bazasida saqlanadigan ma'lumotlarning himoyasi uchun parollar, zaxira nusxalar va kirish huquqlarini cheklash mexanizmlaridan foydalanish zarur. Bundan tashqari, pedagoglarning axborot xavfsizligi bo'yicha bilimlarini oshirish ham dolzarb hisoblanadi.

Yana bir muhim muammo — ayrim pedagoglarning yangi texnologiyalarga moslashishida qiyinchiliklar yuzaga kelishidir. Bunday holatlarda doimiy maslahat va metodik yordam ko'rsatish, shuningdek, tizimdan foydalanish bo'yicha qo'llanmalar ishlab chiqish samarali natija beradi.

Mazkur tadqiqotning ilmiy ahamiyati shundan iboratki, unda maktab pedagoglari uchun elektron hujjatlar bazasini yaratish masalasi pedagogik va axborot texnologiyalari nuqtayi nazaridan kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida elektron hujjatlar bazasining tuzilishi, funksional imkoniyatlari va joriy etish mexanizmlari ilmiy asoslangan holda yoritilgan.

Amaliy jihatdan esa ushbu maqolada bayon etilgan tavsiyalar umumta'lim maktablarida elektron hujjatlar bazasini joriy etishda metodik qo'llanma sifatida foydalanilishi mumkin. Pedagoglar va ta'lim muassasasi rahbarlari mazkur tizimdan foydalanish orqali hujjatlar bilan ishlash samaradorligini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, maktab pedagoglari uchun elektron hujjatlar bazasini yaratish bugungi ta'lim tizimi ehtiyojlaridan kelib chiqadigan muhim vazifalardan biridir. Elektron hujjatlar bazasi pedagoglarning kundalik ish faoliyatini yengillashtiribgina qolmay, balki ta'lim jarayonini rejalashtirish va nazorat qilish imkoniyatlarini ham kengaytiradi. Bunday tizim orqali hujjatlar bilan ishlashda aniqlik, tezkorlik va shaffoflik ta'minlanadi.

Shuningdek, elektron hujjatlar bazasi pedagoglarning metodik faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'quv-uslubiy materiallarning yagona bazada jamlanishi tajriba almashish jarayonini faollashtiradi va pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mazkur tizimdan foydalanish

natijasida ortiqcha qog'ozbozlik kamayib, pedagoglar asosiy e'tiborini ta'lim sifati va o'quvchilar bilan ishlashga qaratish imkoniga ega bo'ladilar.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, maktab pedagoglari uchun elektron hujjatlar bazasini yaratish va uni amaliyotga joriy etish ta'lim muassasalarini boshqarishda zamonaviy yondashuvlarni shakllantiradi. Ushbu jarayonni ilmiy asoslangan holda tashkil etish, texnik va pedagogik omillarni uyg'unlashtirish kelgusida ta'lim tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Bates, A. W. *Teaching in a Digital Age*. Vancouver: Tony Bates Associates Ltd, 2019.
2. UNESCO. *Digital Transformation of Education*. Paris: UNESCO Publishing, 2020.
3. West, D. M. *The Future of Work: Robots, AI, and Automation*. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2018.
4. O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimini raqamlashtirishga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar.